

Chambre des Représentants		Kamer der Volksvertegenwoordigers	
Session extraordinaire 1939	N° 115		Buitengewone zitting 1939
	SEANCE du 14 Juin 1939	VERGADERING van 14 Juni 1939	

PROPOSITION DE LOI
réglementant l'exercice de la profession
d'expert-comptable.

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Il existe actuellement une tendance à réglementer l'exercice de certaines professions.

Cette tendance semble être en opposition avec le principe de la libre concurrence, qui a créé tout le progrès économique. Elle tient cependant compte de la protection que le législateur doit à l'intérêt public et à l'ordre public, parce qu'il n'est pas indifférent à ceux-ci que le premier venu puisse tenir en mains, l'honneur, la liberté et les intérêts d'un individu ou, par ailleurs, l'avenir d'une société commerciale, industrielle, financière ou agricole dont une décision de justice peut l'appeler à contrôler la gestion, voire même le sort après décision judiciaire.

Au nombre des motifs qui justifient l'assimilation de la profession d'expert-comptable à une institution d'ordre public, il suffira de signaler — en passant — la grande prépondérance du chiffre dans toutes les relations économiques et sociales. Ces dernières se fondent d'ailleurs toutes sur des rapports d'intérêts, puisque la Société civile entière trouve en eux sa base.

L'état constitutionnel ne doit-il pas compte à ceux qui le composent et de la fortune publique et de l'usage qu'il fait des deniers publics ?

Les individus, en ce qui concerne les obligations juridiques des commerçants, en tant qu'administrateurs de sociétés, en tant que citoyens acquittant le devoir fiscal, n'ont-ils pas de comptes à rendre, de comptes à tenir ?

Ceci, c'est le présent, voyons maintenant l'avenir.

Celui-ci créera, sans nul doute, des rapports comptables encore plus développés. Il suffirait d'ailleurs pour le démontrer de constater comment à chaque nouvelle loi

WETSVOORSTEL
houdende reglementeering van het beroep
van boekhoudkundige.

TOELICHTING

MEVROUWEN, MIJNE HEEREN,

Heden ten dage, bestaat er een strekking om de uitoefening van sommige beroepen te reglementeeren.

Die strekking lijkt in strijd met het beginsel der vrije mededinging oorspronk van gansch den economischen vooruitgang. Zij houdt nochtans rekening met de bescherming die de wetgever, in het algemeen belang en voor de openbare orde, uitoefend, in beide opzichten, daar het niet onverschillig is dat de eerste de beste de eer, de vrijheid en de belangen van een persoon in handen zou krijgen of, anderzijds, de toekomst van een handels- nijverheids, financie- of landbouwonderneming waar hij, naar aanleiding van een rechterlijke beslissing, contrôle zou kunnen uitoefenen op het beheer, of zelfs over het lot hebben te beschikken na rechterlijke uitspraak.

Onder de redenen die de gelijkstelling billijken van het beroep van boekhoudkundige met een instelling van openbare orde, mag het volstaan terloops te wijzen op het groot overwicht van het cijfer bij alle economische en maatschappelijke betrekkingen. Deze laatste zijn trouwens alle gegrond op de verhoudingen waarbij belangen op het spel staan, vermits deze den grondslag uitmaken van gansch de Burgerlijke Maatschappij.

Moet de Staat aan die zijn samenstelling vormen geen rekenschap geven van den openbaren rijkdom en van het gebruik dat hij maakt van de openbare gelden ?

Hebben de individuen, wat de juridische en handelsverplichtingen betreft, als beheerders van vennootschappen en als burgers die hun belastingplicht vervullen, geen rekenschap te geven, geen rekeningen bij te houden ?

Dit is de huidige toestand; doch laat ons de toekomst beschouwen.

Ongetwijfeld, zullen, in de toekomst, de boekhoudingsbetrekkingen nog meer uitbreiding nemen. Om dit te bewijzen, zou het trouwens volstaan vast te stellen hoe, aan

sociale, correspond généralement une extension des obligations administratives, donc comptables.

Quels seraient, au point de vue général, les résultats du mandat d'officier ministériel dont l'expert-comptable serait en quelque sorte revêtu ?

Il créerait d'abord, et sans aucun doute, une plus grande confiance dans les entreprises qui font appel à l'épargne. Il entretiendrait un soin plus constant, chez le commerçant, de la correction dans l'ensemble de ses transactions. Ils constituerait un moyen en plus de prévenir débâcles, déconfitures et faillites.

Il y a des objections.

Que devient la liberté du commerçant ? Sous un tel régime ne peut-il craindre les suites des indiscrétions, créant des concurrences à commencer par celle des experts-comptables, profitant, eux, de ce qu'on n'a pu rien leur cacher ?

Le veto juridique éventuel des experts-comptables n'arrêterait-il pas dans leur essor certaines initiatives hardies, dont l'essence est parfois diversement discutée au début, mais dont la réussite fait admettre l'excellence ?

Ces objections tombent à l'examen.

Du fait que la réglementation conférerait des droits aux experts-comptables, elle leur imposerait aussi des devoirs. Le premier devoir est celui d'observer le secret professionnel.

Certaines dispositions pourraient, en outre, régir l'exercice de la profession, notamment en ce qui concerne la limite de leur mandat et les incompatibilités.

Ensuite, le droit d'estimer s'il convient, ou non, de faire appel à l'expert-comptable, resterait intact. Le juge, le commerçant, les sociétés, apprécieront, en toute liberté, s'il y a lieu de requérir le spécialiste.

Lorsque l'intervention de l'expert-comptable est ordonnée, décidée ou demandée, il faut que celui qui appelle ses services soit certain de se trouver en face d'un praticien éprouvé, d'un professionnel averti, c'est-à-dire, d'un comptable « expert » en son art.

Le juge, dont la liberté dans le choix de l'expert ne sera pas atteinte, trouvera dans la liste des experts-comptables inscrits dans son ressort l'auxiliaire dont la Justice a besoin pour aider à la manifestation de la vérité.

L'expert-comptable, serviteur de la chose publique, serviteur de la Justice, ne recherche aucun monopole. Il demande simplement que la loi écarte les incapables, les approximatifs et les indésirables.

L'intégrité et la moralité des membres de sa corporation doivent être au-dessus de toute contestation.

La Belgique n'innovera pas en cette matière. Elle suivra en cela, ce que ses voisins ont fait.

elke nieuwe wet op sociaal gebied, gewoonlijk een uitbreiding beantwoordt van de administratieve verplichtingen, dus van de rekenplichtigheid.

Welke uitslagen zou, in algemeen opzicht, het mandaat van ministerieel officier opleveren, waarmede de boekhoudkundige in zekere mate zou zijn bekleed ?

Vooreerst, zou het ongetwijfeld meer vertrouwen doen stellen in de ondernemingen die beroep doen op de spaarders. Het zou, bij den handelaar, een meer blijvende zorgzaamheid onderhouden, alsook de correctheid bij zijn gezamenlijke verhandelingen. Het zou een middel te meer vormen om krachs, toestanden van kennelijk onvermogen en faillissementen te voorkomen.

Er bestaan ook bezwaren.

Wat gewordt de vrijheid van den handelaar ? Heeft hij, met zulk regime, de gevolgen van onbescheidenheid niet te duchten, waardoor concurrenties kunnen ontstaan, te beginnen met die van de boekhoudkundigen die nut kunnen trekken uit het feit dat niets aan hun aandacht kan worden onttrokken ?

Zou het gebeurlijk rechterlijk veto der boekhoudkundigen sommige ondernemende initiatieven niet in hun ontwikkeling tegenhouden, daar de natuur er van soms aanvankelijk verschillend wordt beoordeeld, doch waarvan de uitmuntendheid kan blijken uit den bekomen uitslag ?

Die bezwaren weerstaan niet aan een onderzoek.

Door het feit dat de reglementeering aan de boekhoudkundigen rechten zou toekennen, zou zij hun ook plichten opleggen. Als eerste plicht geldt de inachtneming van het beroepsgeheim.

Sommige bepalingen zouden, bovendien, de uitoefening van het beroep regelen, in 't bijzonder, wat de grens van hun mandaat en de onverenigbaarheden betreft.

Vervolgens, zou het recht te oordeelen of er al dan niet beroep moet gedaan worden op den boekhoudkundige onaangetast blijven. De rechter, de handelaar, de vennootschappen zullen, in volle vrijheid, oordeelen of er aanleiding bestaat om den specialist te ontbieden.

Wanneer de tusschenkomst van den boekhoudkundige bevolen, beslist of gevraagd wordt, moet deze die op zijn diensten beroep doet zeker zijn tegenover een ervaren practicus, een beslagen vakman te staan, 't is te zeggen, tegenover een deskundige die op de hoogte van zijn vak is.

De rechter, aan wiens vrijheid, wat de keuze van den deskundige betreft, geen afbreuk gedaan wordt, zal op de lijst der in zijn rechtsgebied ingeschreven boekhoudkundigen, den helper vinden, dien het Gerecht nodig heeft om mede te werken bij het opsporen van de waarheid.

De boekhoudkundige, dienaar van de openbare zaak, dienaar van het Gerecht, streeft geen monopolie na. Hij vraagt, eenvoudig, dat de wet de onbekwamen, dezen die niet nauw kijken en de ongewenschten uitschakelen zou.

De rechtschapenheid en de zedelijkheid van de leden van dit gild moeten boven alle verdenking staan.

België voert hiermede geen nieuwigheid in. Het zal op dit gebied slechts zijn geburen navolgen.

Une charte et des lettres d'incorporation ont constitué le statut des experts-comptables anglais (Chartered-Incorporated Certified).

En 1906, une loi a été promulguée en Italie, organisant l'exercice public de la profession (Ragioneiere).

Récemment, la Roumanie a créé, au siège de chaque cour d'appel, un corps de comptables autorisés et de comptables-experts.

Enfin, signalons, en passant, les réglementations édictées aux Etats-Unis et au Brésil.

Reste à examiner l'institution d'une Chambre de discipline siégeant au chef-lieu de chaque province.

Dans les diverses institutions régies par une loi (ou par une réglementation prévue par la loi) l'institution des Chambres de discipline fut une création éminemment utile.

La loi, qui ne réprime que les crimes et les délits, ne peut suffire à une corporation du genre de celle des Experts-comptables; il faut à ceux qui exercent cette profession un code pénal plus sévère que pour le commun des hommes.

Dans le commerce ordinaire de la vie, l'homme qui manque aux lois de la délicatesse, tout comme celui qui ne fait pas ce que la probité lui commande, est presque toujours hors des atteintes de la loi, aucun tribunal ne peut lui infliger de peine.

Mais lorsqu'il s'agit d'un expert-comptable, à quelque catégorie qu'il appartienne, un manque de délicatesse est déjà un délit répréhensible et le défaut de probité est une infraction qui doit être sévèrement punie.

Ce Code pénal plus rigoureux, ce tribunal plus sévère, on le trouve dans l'institution des Chambres de discipline.

L'expérience actuelle, réunie à celle du passé, proclame hautement l'excellence, l'efficacité de cette mesure. Il faut que l'expert-comptable, que la loi ne pourrait atteindre, que les tribunaux ne pourraient intimider, voie sans cesse dans ses confrères des juges éclairés, probes, et honnêtes tenant haut l'honneur de leur profession et ne souffrant pas que cet honneur soit entâché, fût-ce même par un manque de délicatesse.

La proposition de loi présentée ci-après s'inspire des considérations qui précèdent, tout en s'efforçant de réaliser, avant tout, une solution spécifiquement belge de la question, c'est-à-dire une solution tenant compte de la juridiction existante, des intérêts multiples en cause, et de la mentalité propre aux ressortissants du Royaume.

Les points relatifs à la compétence et à l'honorabilité des Experts-Comptables ont été particulièrement rencontrés avec le souci de voir désormais la profession d'expert-comptable exercée exclusivement par des personnes offrant toutes les garanties voulues de moralité et de compétence.

Dans cet ordre d'idées, et pour ce qui concerne plus spécialement l'importante question des dispenses dont pourront éventuellement bénéficier certains récipiendaires

Een keure en opnemingsbrieven vormen het statuut der Engelsche accountants (Chartered-Incorporated Certified).

In 1906, werd in Italië een wet afgekondigd waarbij de openbare uitoefening van dit beroep geregeld werd (Ragioneiere).

Onlangs werd in Roemenië, bij den zetel van elk Hof van Beroep, een korps van toegelaten boekhouders en boekhoudkundigen opgericht.

Vermelden wij, terloops, de regelingen welke in de Vereenigde-Staten en in Brazilië ingevoerd werden.

Er valt nu nog de instelling te onderzoeken van een Tuchtkamer zetelend in de hoofdplaats van elk rechterlijk arrondissement.

In de onderscheidene inrichtingen die beheerscht worden door een wet (of door een bij de wet voorzien reglement) was de instelling van Tuchtkamers een bij uitstek nuttige regeling.

De wet welke slechts misdaden en wanbedrijven beteugelt, kan niet volstaan voor een gild als het onze; dezen die het beroep van boekhoudkundigen uitoefenen, hebben een strenger strafwetboek noodig dan de gewone burgers.

In den gewonen gang van de wereld, is de mensch die aan kieschheidswetten te kort komt, even als deze die niet doet wat de eerlijkheid hem gebiedt, bijna steeds buiten het bereik der wet, daar geen rechtbank hem straffen opleggen kan.

Wanneer het echter een boekhoudkundige betreft, tot welke categorie ook hij behoore, is een gebrek aan nauwgezetheid reeds een strafbare daad, en het gebrek aan eerlijkheid een misdrijf dat streng moet gestraft worden.

Dit scherper strafwetboek, deze strengere rechtbank, vindt men in de instelling der Tuchtkamers.

Uit de ervaring, op onze dagen en in het verleden opgedaan, is genoeg gebleken hoe uitstekend en doeltreffend deze maatregel is. De boekhoudkundige dien de wet niet bereiken kan, dien de rechtbanken geen vrees kunnen inboezemen, moet zonder ophouden in zijn confraters verlichte, rechtschapen en eerlijke rechters zien, die het aanzien van hun beroep hooghouden en niet dulden dat dit aanzien bezoedeld worde, zij het zelfs door een gebrek aan kieschheid.

Hiernavolgend wetsvoorstel gaat uit van deze beschouwingen en zoekt terzelfdertijd aan het vraagstuk een eigen Belgische oplossing te geven, te weten een oplossing welke rekening houdt met het bestaande recht, met de talrijke belangen bij de zaak betrokken, en met de eigen geestesgesteltenis van de onderhoorigen van het Rijk.

Men heeft bijzonder zorg besteed bij de behandeling van de punten betreffende de bevoegdheid en de rechtschapenheid van de boekhoudkundigen, er over wakend dat het beroep van boekhoudkundige voortaan alleen uitoefend werd door menschen welke alle waarborgen van zedelijkheid en bevoegdheid boden.

In de lijn van deze gedachten, en voor wat in het bijzonder betreft het belangrijk vraagstuk van de vrijstellingen, waarvan zekere recipiëendi met bijzondere titels,

détenteurs de titres spéciaux, à l'occasion des deux épreuves prévues pour la délivrance du grade légal d'expert-comptable, un régime sévère est instauré pour le contrôle des connaissances des intéressés qui, tous, à quelques rares exceptions près et dûment motivées, devront se présenter à l'épreuve préliminaire, en seront notamment dispensés d'office, les licenciés ou ingénieurs commerciaux diplômés par les écoles de commerce annexées à des universités belges ou par des instituts supérieurs organisés ou agréés par l'Etat.

Le cas des autodidactes et celui des étrangers reçoivent, d'autre part, une solution qui sauvegarde à la fois les grands principes d'équité et de justice dont ne s'est jamais départie la législation de notre pays.

ter gelegenheid van de twee proeven voorzien voor de toekenning van den wettelijken graad van boekhoudkundige, eventueel zullen kunnen genieten, wordt een streng regime ingesteld om de bekwaamheid na te gaan van de betrokkenen, welke allen, op enkele zeer uitzonderlijke en dan nog behoorlijk gegronde gevallen na, de eindproef zullen moeten doen. Wat de voorproef betreft, zullen ambsthalve vrijgesteld zijn, de handelslicentiaten of ingenieurs, welke houders zijn van een diploma afgeleverd door Handelsscholen bij Belgische Universiteiten, of door Hooge Instituten door den Staat opgericht of erkend.

Het geval van de self-made-men en dit van de vreemdelingen, heeft anderzijds een oplossing gekregen, die de groote beginselen van billijkheid en van rechtvaardigheid, welke steeds tot eer van de wetgeving van ons land hebben gestrekt, vrijwaart.

L. BAILLON.

PROPOSITION DE LOI

ARTICLE PREMIER.

Nul, en Belgique et dans les Colonies, ne pourra porter le titre d'expert-comptable et être désigné comme tel par les Autorités judiciaires et administratives du Royaume, s'il n'est détenteur du brevet mentionné à l'art. 4 ci-après. Sauf les exceptions prévues aux art. 8 et 10 de la présente loi, il est interdit d'exercer en qualité d'expert-comptable sans être inscrit en cette qualité au Tableau tenu par les soins du Ministre de l'Instruction Publique.

Cette inscription s'effectuera soit sur présentation du brevet légal d'expert-comptable, soit, transitoirement, sur demande favorablement apostillée par la Commission prévue à l'art. 8.

Une ampliation du Tableau sera déposée aux greffes des trois Cours d'Appel qui auront pour mission d'en assurer la tenue à jour en même temps que le Département désigné ci-dessus.

ART. 2.

Quiconque se sera publiquement attribué le titre d'expert-comptable sans y avoir droit aux termes de l'article précédent, sera puni d'une amende de 200 à 1.000 frs. En cas de récidive, il sera, en outre, passible d'une peine d'emprisonnement de 8 jours à 3 mois.

WETSVOORSTEL

EERSTE ARTIKEL.

In België en in de Koloniën, mag niemand den titel voeren van « boekhoudkundige » en als dusdanig door de rechterlijke en bestuurlijke overheden van het Rijk worden benoemd, zoo hij niet houder is van de akte, waarvan sprake in navolgend artikel 4. Behoudens, de bij de artikelen 8 en 10 van deze wet voorziene uitzonderingen, mag hij niet als boekhoudkundige handelend optreden, zoo hij niet in deze hoedanigheid is ingeschreven op de Tabel welke door de zorgen van het Ministerie van Openbaar Onderwijs wordt aangelegd.

Die inschrijving geschiedt, hetzij op overlegging van de wettelijke akte van boekhoudkundige, hetzij, als overgangsmaatregel, op aanvraag waarop gunstig werd beschikt door de bij artikel 8 voorziene Commissie.

Een dubbel van de Tabel wordt neergelegd, ter griffie van de drie Hoven van Beroep die ze, terzelfdertijd als hoogergenoemd Departement, moeten bijhouden.

ART. 2.

Al wie zich den titel van boekhoudkundige openbaar toeëigent, zonder daartoe gerechtigd te zijn naar luid van het vorig artikel, wordt gestraft met een geldboete van 200 tot 1.000 frank. Bij herhaling, is hij, daarenboven, strafbaar met gevangenisstraf van 8 dagen tot 3 maanden.

ART. 3.

Les Associations qui s'occupent, sous une raison sociale, d'organisation, de contrôle, de surveillance ou d'expertises en matière de comptabilité, sont tenues de faire figurer sur leurs prospectus, circulaires, affiches, annonces et publications généralement quelconques, le nom du ou des experts-comptables, régulièrement inscrits au Tableau et sous la surveillance et la responsabilité desquels les travaux fournis par la Firma sont présumés avoir été exécutés.

Les experts ainsi désignés ne peuvent être exonérés de la responsabilité qui leur incombe, et qu'ils sont censés avoir librement assumée, que dans le seul cas où il serait démontré que les travaux, à l'occasion desquels des reproches leur sont adressés, furent effectués par un ou plusieurs autres experts, régulièrement inscrits et tenus, par conséquent, de répondre individuellement de leurs actes professionnels.

La non-observation de la formalité édictée au premier alinéa du présent article, entraîne la responsabilité civile et pénale des administrateurs, gérants ou directeurs, en ce qui concerne l'exercice de la profession.

ART. 4.

Sont admis aux épreuves pour l'obtention du brevet d'expert-comptable, les porteurs du diplôme de comptable industriel obtenu conformément à un plan d'Etudes défini par arrêté royal.

Ces examens peuvent être subis devant un Jury Central ou des Jurys Régionaux organisés par l'Etat, d'après les modalités fixées à l'article 5.

Sont également admis aux dites épreuves les candidats porteurs de tout certificat d'études délivré par un établissement d'Enseignement Universitaire ou Technique, certificat dont la valeur est spécialement reconnue à ce point de vue par l'Office de l'Enseignement Technique, sur avis favorable de l'inspection technique compétente. Les examens sont divisés en deux parties :

- a) examen préliminaire;
- b) examen final.

A. — *Examen préliminaire.*

Pour être reçu à l'examen préliminaire, le candidat doit, outre les conditions de formation mentionnées ci-dessus, offrir la moralité professionnelle nécessaire pour l'exercice de sa mission.

Seront dispensés totalement ou partiellement de l'examen préliminaire, les candidats qui pourront justifier, par

ART. 3.

De vereenigingen welke, onder een firma, zich bezig houden met de inrichting, de contrôle, het toezicht of het deskundig onderzoek, ter zake van boekhouding, zijn er toe gehouden, op hun prospectussen, rondzendbrieven, plakbrieven, op alle welkdanige aankondigingen of bekendmakingen, den naam te vermelden van den of de regelmatig op de Tabel ingeschreven boekhoudkundigen, onder wier toezicht en verantwoordelijkheid de door de Firma geleverde werken geacht worden te zijn uitgevoerd.

De aldus benoemde boekhoudkundigen kunnen van de hun ten laste vallende verantwoordelijkheid, welke zij geacht zijn vrij op zich te hebben genomen, slechts worden vrijgesteld, in het enkel geval waarin mocht blijken dat de werken, naar aanleiding waarvan hun verwijtingen worden gedaan, verricht zijn geworden door een of meer andere deskundigen, regelmatig ingeschreven en, dienvolgens, gehouden individueel hun beroepsdaden te verantwoorden.

De niet-naleving van de bij de eerste alinea van dit artikel voorgeschreven formaliteit, brengt met zich de burgerlijke en strafrechtelijke verantwoordelijkheid der bestuurders, zaakvoerders of directeurs, wat de uitoefening van het beroep betreft.

ART. 4.

Worden toegelaten tot de proeven voor het bekomen van de akte van boekhoudkundige, de houders van het diploma van nijverheidsboekhouder bekomen overeenkomstig een bij Koninklijk besluit bepaald studieplan.

Die examens kunnen worden afgenomen door een Centrale Examencommissie of door Gewestelijke Examencommissies door den Staat ingericht volgens de modaliteiten in artikel 5 bepaald.

Worden tot voornoemde proeven insgelijks toegelaten, de kandidaten houders van een studiebewijs afgeleverd door een inrichting van Universitair of Technisch Onderwijs, van welk bewijs de waarde, onder dit oogpunt, door den Dienst voor het Technisch Onderwijs speciaal wordt erkend, op gunstig advies van de bevoegde technische inspectie. De examens bestaan uit twee deelen :

- a) een voorproef;
- b) een eindexamen.

A. — *Voorproef.*

Om tot de voorproef toegelaten te worden, moet de candidaat, behoudens de hierboven vermelde vormingsvoorwaarden, de noodige beroepseerlijkheid bezitten tot de uitoefening van zijn taak.

Worden geheel of gedeeltelijk vrijgesteld van de voorproef, de kandidaten welke, vóór de bijzondere, in arti-

toutes pièces probantes, devant la Commission spéciale prévue à l'art. 8, avoir reçu avec fruit, d'un établissement agréé, un enseignement couvrant tout ou partie des matières reprises au programme de cette épreuve.

La même dispense pourra s'étendre aux personnes de nationalité belge, âgées de 30 ans minimum, à la date de la promulgation de la loi, et qui compteront, à ce moment, dix années révolues d'activité professionnelle dans le domaine des sciences comptables.

L'examen portera sur les matières suivantes :

1. — Organisation des entreprises, plans comptables en liaison avec les plans techniques, administratifs et commerciaux.
2. — Gestion des entreprises : contrôles rétrospectifs, actuels et préventifs. Le budget : prévisions et réalisations.
3. — Technique du bilan : principes, règles, terminologie, homogénéité de ses éléments qui se compèntrent liés entre eux. — Coefficients — comparaisons.
4. — Principes de statistique. Schémas, diagrammes.
5. — Législation fiscale et sociale.
6. — Economie industrielle, commerciale, financière et géographique.
7. — Organisation administrative et judiciaire. Notions pratiques de droit et procédure pénale — droit et procédure civile et commerciales. Les sociétés.
8. — L'expertise comptable devant toutes les juridictions. L'expertise comptable extra-judiciaire. Arbitrages. Amiables compositeur.
9. — L'expertise comptable : remise de gestion, faute de gestion (action sociale) recherches des infractions, délits et crimes (faux).
10. — Rédaction des rapports. Composition sur un sujet imposé.

Cette épreuve sera sanctionnée par l'attribution d'un certificat d'aspirant expert-comptable.

B. — *Examen final.*

Sont admis à l'examen final :

- 1) les candidats dispensés de l'examen préliminaire;
- 2) les candidats qui auront subi l'examen préliminaire avec succès, pour autant qu'ils soient âgés de 30 ans accomplis à la date des épreuves et qu'ils justifient d'une pratique de 3 ans au moins dans le domaine des sciences comptables.

L'examen final comporte une partie écrite et une partie orale.

L'examen écrit consiste tout d'abord en l'élaboration d'un mémoire à domicile, travail dont les candidats choisiront personnellement le sujet sous réserve de ratification

kel 8 voorziene Commissie, op grond van welke bewijsstukken ook, er van kunnen doen blijken dat zij, in een erkende inrichting, een onderwijs genoten hebben, dat geheel of gedeeltelijk met het programma van die proef overeenstemt.

Kunnen ook deze vrijstelling genieten, de Belgische Staatsburgers die ten minste 30 jaar oud zijn, op den datum van de afkondiging van de wet, en die, op dat oogenblik, tien volle jaren beroepsbedrijvigheid op het gebied van de boekhoudingswetenschappen tellen.

Het examen gaat over volgende vakken :

1. Inrichting der ondernemingen : comptabiliteitsplannen in verband met de technische, administratieve en commerciële plannen.
2. Zaakvoering der ondernemingen : Retrospectieve, tegenwoordige en preventieve controle. De begroting : ramingen en verwezenlijkingen.
3. Techniek van het bilan : beginselen, regelen, terminologie, homogeniteit in de wisselwerking zijner bestanddeelen — Coëfficiënten — vergelijkingen.
4. Beginselen van statistiek. Schemas, diagrammas.
5. Fiskale en sociale wetgeving.
6. Nijverheids-, handels-, financieele en geographische huishoudkunde.
7. Bestuurlijke en rechterlijke inrichting. Practische begrippen van strafrecht en strafvordering. Burgerlijk- en handelsrecht, burgerlijke en handelsrechtspleging.
8. De vennootschappen. Boekhoudkundig onderzoek voor alle rechtscolleges. Het buitenrechtelijk boekhoudkundig onderzoek. Arbitragezaken. Middelaars.
9. Het boekhoudkundig onderzoek. Neerlegging van zaakvoering. Schuldige zaakvoering (vennootschapsvoering). Opsporing van overtredingen, wanbedrijven en misdaden (valsheid in geschrifte).
10. Opstellen van verslagen. — Schriftelijk werk over een opgelegd onderwerp.

Deze proef zal als gevolg hebben, het toekennen van een getuigschrift van adspirant-boekhoudkundige.

B. — *Eindexamen.*

Worden tot het eindexamen toegelaten :

- 1) De kandidaten van de voorproef vrijgesteld;
- 2) De kandidaten, geslaagd in de voorproef, voor zover zij volle 30 jaar oud zijn, op het oogenblik van het examen en bewijzen dat zij een practijk hebben van ten minste 3 jaar, op het gebied van de boekhoudingswetenschappen.

Het eindexamen bestaat uit een schriftelijk en een mondeling gedeelte.

Het schriftelijk examen bestaat, eerst en vooral, in het opmaken van een memorie, aan huis, waarvan de kandidaten persoonlijk het onderwerp kiezen, onder voorbehoud

préalable par le Jury. Ils subiront ensuite un examen écrit sous surveillance.

Enfin, au cours d'une épreuve orale, ils participeront à une discussion portant sur les deux travaux écrits. Un A. R. déterminera le programme de chacune des épreuves préliminaire et finale.

Seul, le diplôme d'expert-comptable délivré après réussite de l'examen final donnera droit à l'inscription au Tableau prévu à l'art. premier.

ART. 5.

La composition du Jury sera fixée par A. R. Des Jurys régionaux pourront être constitués dans les principaux centres du Royaume. Ses membres seront désignés par le Ministre de l'Instruction Publique, Président de l'Office de l'Enseignement Technique. Pour le choix de ces membres, il sera fait appel, dans la proportion de un tiers pour chaque catégorie : 1°) à des spécialistes et, en particulier, à des chefs de la comptabilité de grandes entreprises; 2°) à des Professeurs diplômés par des Ecoles de Commerce annexées à des Universités Belges ou par les Instituts Supérieurs de Commerce organisés ou agréés par l'Etat, ainsi qu'à tous autres Professeurs assimilés aux Universitaires dans l'exercice des charges qu'ils assument; ces Professeurs seront choisis en nombre égal dans l'Enseignement Officiel et dans l'Enseignement privé; 3°) à des délégués d'Associations professionnelles ayant au moins 20 années d'existence.

ART. 6.

S'il veut faire usage du titre qu'il détient, le porteur du brevet d'expert-comptable mentionné à l'art. 4, sera tenu de se faire inscrire au Tableau prévu à l'art. 1. Il devra, en outre, et avec l'assentiment de l'Autorité disciplinaire, faire entériner cette inscription au Greffe du Tribunal de Commerce dont relève son domicile. Dès lors, il lui sera interdit, sous peine de radiation, de s'occuper d'autres activités professionnelles, exception faite de l'enseignement. Ne sont pas visés par cette interdiction, les professionnels titulaires du brevet d'expert-comptable, attachés en qualité à des sociétés ou associations fiduciaires, Banques, Holdings, Trusts, Cartels et tous autres organismes similaires.

ART. 7.

Seront en principe dispensés des épreuves et, comme tels, compris dans la première promotion du Tableau prévu à l'art. premier ci-dessus, tous ceux qui, possédant la nationalité belge, âgés de 35 ans au moins à la date de la promulgation de la loi, pourront justifier de services profes-

van voorafgaandelijke goedkeuring door de Examencommissie. Daarna, wordt een schriftelijke proef, onder toezicht afgenomen.

Zij zullen, ten slotte, tijdens een mondelinge proef, deelnemen aan een bespreking van de twee geschreven werken. Een Koninklijk besluit bepaalt het programma van de voorproef en van het eindexamen.

Alleen het diploma van boekhoudkundige, afgeleverd na in het eindexamen te zijn geslaagd, geeft recht op inschrijving op de bij het eerste artikel voorziene tabel.

ART. 5.

De Examencommissie wordt bij Koninklijke besluit samengesteld. Gewestelijke examencommissiën kunnen in de voornaamste centra van het Rijk worden gevormd. Haar leden worden benoemd door den Minister van Openbaar Onderwijs, voorzitter van den Dienst van het Technisch Onderwijs. Voor de keuze van deze leden wordt, in verhouding van een derde voor elke categorie, beroep gedaan: 1° op specialisten en, in het bijzonder, op de hoofden van boekhouding der groote ondernemingen; 2° op leeraars met en diploma van Handelsscholen gehecht aan Belgische Universiteiten of van Hoogere Handelsscholen ingericht of erkend door den Staat, alsmede op alle andere leeraars die, in de uitoefening van hun ambt, met de Universiteits-professoren worden gelijkgesteld; deze professoren worden in gelijk aantal gekozen in het Openbaar en in het Privaat onderwijs; 3° op vertegenwoordigers van de Beroepsverenigingen, die ten minste twintig jaar bestaan.

ART. 6.

Indien hij gebruik wil maken van den titel dien hij bezit, moet de houder van het brevet van boekhoudkundige, bij artikel 4 vermeld, zich laten inschrijven op de Tabel voorzien bij artikel 1. Bovendien, moet hij, dit in overeenstemming met den Tuchtraad, deze inschrijving doen bekrachtigen ter Griffie van den Rechtbank van Koophandel, waaronder zijn woonplaats behoud. Hij mag dan ook, op straffe van schrapping, geen andere beroepsbezigheid hebben, met uitzondering van onderwijs. Met dit verbod worden niet bedoeld, de vakkundigen, houders van het brevet van boekhoudkundige, als zoodanig gehecht aan administratiekantoren, banken, holdings, trusts, cartels en alle overige gelijkaardige organismen.

ART. 7.

Worden, in beginsel, van de proeven vrijgesteld en, als dusdanig, begrepen bij de eerste promotie van de bij bovenstaand eerste artikel voorziene Tabel, al degenen die, Het Belgisch Staatsburgerschap bezittende, ten minste 35 jaar oud zijn, op het oogenblik van de afkondiging van de wet,

sionnels jugés suffisants par une Commission spéciale qui sera nommée par A. R.

Pourront également bénéficier de cette disposition transitoire, les experts-comptables étrangers répondant, notamment, aux mêmes conditions d'âge et de compétence, et qui sont domiciliés en Belgique depuis 5 ans au moins à la date de la publication de la loi au Moniteur, sous réserve que la réciprocité soit pratiquement assurée aux experts-comptables belges installés dans les pays d'origine de ces ressortissants.

Toutefois, cette dispense est subordonnée :

1°) à l'introduction d'une demande qui sera adressée au Président de la Commission d'admission;

2°) à l'acquiescement de cette Autorité en ce qui concerne les renseignements obtenus sur la capacité, la probité et la dignité professionnelles du requérant.

Un A. R. déterminera les conditions d'agrément des candidats en précisant les Autorités, Administrations, Organismes professionnels ou autres qui seront chargés d'éclairer la Commission sur la valeur morale et la capacité technique des intéressés.

ART. 8.

Chaque année, le tableau sera réimprimé avec les additions et changements rendus nécessaires par les circonstances ou imposés par les décisions de l'Autorité disciplinaire, prévue à l'art. 11.

ART. 9.

L'inscription au Tableau prévu à l'art. 1 et, par conséquent, l'exercice de la profession d'expert-comptable en Belgique sont réservés, en principe, aux personnes de nationalité belge.

Toutefois, et sans préjudice à l'exception prévue à l'article 8, les étrangers pourront exercer à titre privé le contrôle de la comptabilité de sociétés étrangères et des filiales belges de sociétés étrangères. Il ne pourra être fait état de leurs rapports en justice ou ailleurs que s'ils portent le contre-seing d'un expert-comptable belge.

ART. 10.

L'autorité disciplinaire est exercée par un Conseil de Discipline dont la composition est organisée par A. R. et institué au chef-lieu de chaque province.

Elle peut, outre les mesures indiquées à l'art 11, interdire l'exercice de la profession d'expert-comptable en Belgique et dans ses Colonies, par radiation, à titre de mesure disciplinaire.

kunnen doen blijken van beroepsdiensten die door een bijzondere bij Koninklijk besluit te benoemen Commissie als voldoende worden erkend.

Kunnen insgelijks van dezen overgangsmaatregel genieten, de vreemde boekhoudkundigen welke aan dezelfde vereischten van ouderdom en bekwaamheid voldoen, en welke op het oogenblik van de afkondiging van de wet in het « Belgisch Staatsblad » sedert ten minste 5 jaar in België wonen, onder voorbehoud dat de wederkeerigheid practisch verzekerd wordt aan de Belgische boekhoudkundigen welke in de landen van herkomst van deze vreemdelingen gevestigd zijn.

Die vrijstelling is echter onderworpen :

1° aan de indiening van een aanvraag tot den Voorzitter van de Toelatingscommissie;

2° aan de toestemming vanwege die Overheid, wat betreft de inlichtingen bekomen omtrent de bekwaamheid, de beroepseerlijkheid en waardigheid van den aanzoeker.

Een Koninklijk besluit bepaalt de toelatingsvoorwaarden van de kandidaten en wijst de overheden, besturen, beroeps en andere organismen aan, wier taak het zal zijn de Commissie voor te lichten omtrent de zedelijke waarde en de vakbekwaamheid van de betrokkenen.

ART. 8.

Ieder jaar, wordt de Tabel herdrukt, met de toevoegingen en veranderingen noodig geacht wegens de omstandigheden of opgelegd door de beslissingen van de bij artikel 11 voorziene Tuchtoverheid.

ART. 9.

De inschrijving op de bij artikel 1 voorziene Tabel en, derhalve, de uitoefening van het beroep van boekhoudkundige in België, worden, in beginsel, aan de Belgische Staatsburgers voorbehouden.

Evenwel, en onverminderd de bij artikel 3 voorziene uitzondering, mogen de vreemdelingen, ten privaten titel, de boekhoudingscontrole van vreemde vennootschappen en van de Belgische bijhuizen van vreemde vennootschappen waarnemen. Hun verslagen zullen echter slechts gelden in rechte of anderszins, indien zij medeondertekend zijn door een Belgisch boekhoudkundige.

ART. 10.

De Tucht wordt uitgeoefend door een Tuchtraad wiens samenstelling wordt geregeld bij Koninklijk besluit en die in de hoofdplaats van elke provincie wordt opgericht.

Deze Raad kan, buiten de maatregelen vermeld in art. 11, de uitoefening verbieden van het beroep van boekhoudkundige, in België en in zijn Koloniën, door schrapping bij tuchtmaatregel.

La radiation pourra également être prononcée contre certaines catégories d'étrangers en réciprocité du traitement infligé dans le pays d'origine de ceux-ci aux Belges porteurs du brevet d'aptitude.

Le Conseil de discipline du ressort connaîtra des infractions aux règles professionnelles et, en général, de toutes fautes ne constituant pas des délits de droit commun prévus par la loi.

Le Conseil de discipline, outre la radiation et l'interdiction prévues ci-dessus, pourra infliger le blâme, le rappel à l'ordre, la suspension temporaire, ou la radiation. Il déterminera éventuellement la publicité à donner à ses décisions.

Toute décision individuelle doit être notifiée à l'intéressé préalablement cité et entendu.

Les décisions du Conseil de Discipline sont susceptibles d'appel devant la Cour d'Appel du ressort.

ART. 11.

L'appel est introduit par l'intéressé et par lettre recommandée adressée, dans le mois de la date de la notification, au Président du Conseil de Discipline qui transmettra au Greffe de la Cour d'Appel du ressort pour inscription au rôle.

De schrapping kan insgelijks worden uitgesproken ten laste van sommige categorieën vreemdelingen, als wederkeerigheidsmaatregel voor de behandeling, in hun land van herkomst, opgelegd aan Belgen die een bekwaamheidsakte bezitten.

De Tuchtraad van het gebied neemt kennis van de inbreuken op de beroepsregelen en, over 't algemeen, van al de tekortkomingen die geen bij de wet voorziene misdrijven van gemeen recht uitmaken.

Behalve de hooger voorziene schrapping en ontzegging, kan de Tuchtraad blaam, terugroeping tot de orde, tijdelijke schorsing, of schrapping uitspreken. Hij bepaalt gebeurlijk de aan zijn beslissingen te geven publiciteit.

Elke individueele beslissing moet den vooraf gedagvaardden en gehoorde belanghebbende worden beteekend.

Van de beslissingen van den Tuchtraad kan, voor het Hof van Beroep van het gebied, in beroep worden gegaan.

ART. 11.

Het beroep wordt door den betrokkene ingediend, bij aangeteekenden brief, binnen de maand na den datum der kennisgeving, gericht tot den Voorzitter van den Tuchtraad, die hem, voor inschrijving ter rolle, overmaakt aan de griffie van het Hof van Beroep van het gebied.

L. BAILLON,
G. BOHY,
J. PIERCO,
M. GEUENS.